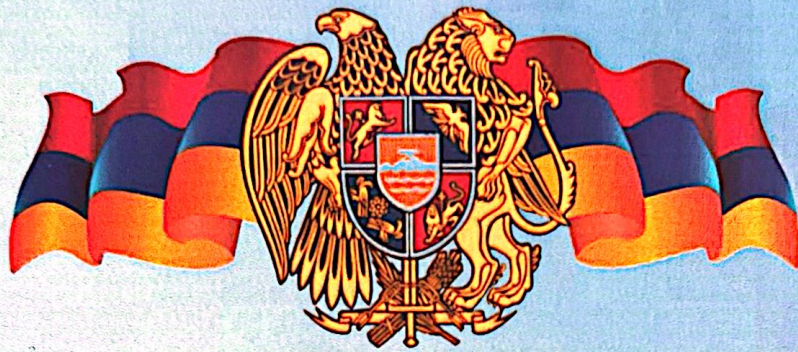

ՄԱՐԻԱՍ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
Կ.ՊՈԼՍԻ «ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԷԶԵՐՈՒՄ (1918-1920 ԹԹ.)

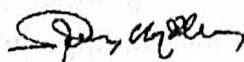
ԵՐԵՎԱՆ 2024

ՄԱՐԻԱՄ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
Կ.ՊՈԼՍԻ «ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԷՋԵՐՈՒՄ
(1918-1920 ԹԹ.)

ՍԵՍՐՈՂ ԱՐՔ. ԱՇԽԻԱՆ
ՍԱՏԵՆԱԾԱՐ
253

ARCH. MESROB ASHJIAN
BOOK SERIES
253

Երևան 2024

ՀՏԴ 94(479.25)

ԳՄԴ 63.3(52)

Հ 872

*Տպագրվում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական խորհրդի
որոշմամբ*

**Խմբագիր՝ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պ.գ.դ.,
պրոֆ. Ալբերտ Խառսադյան**

Հովսեփյան Մարիամ Վոսմի

**Հ 872 Հայաստանի Առաջին հանրապետությունը Կ. Պոլսի
«Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1918-1920 թթ.) / Մ.
Հովսեփյան.- Եր.: Պատմության ինստիտուտ, 2024.-246 էջ:**

Աշխատությունն, իբրև սկզբնաղբյուրային նյութ օգտագործելով Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» և պոլսահայ մի շարք այլ օրաթերթերի հրապարակումները, անդրադարձել է Հայաստանի Առաջին հանրապետության առջև ծառացած կարևոր հիմնախնդիրների:

Մեզանում առաջին անգամ լինելով՝ ներկայացվել են հիշյալ թերթերի էջերում ամփոփված ու 1918-1920 թթ. կտրվածքով Հայկական հարցին առնչվող փաստաթղթեր, գրություններ, հրամաններ ու որոշումներ: Վերլուծության են ընթարկվել յուրաքանչյուր պարբերականի շուրջ համախմբված որոշակի հանրային շերտի կարծիքն ու մոտեցումները հայոց պետական այրերի վարած ներքին և արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ:

Իր ունեցած գիտագործնական նշանակությամբ աչքի ընկնող այս գիրքը նախատեսված է ոչ միայն հայ մամուլի մասնագետների, պատմաբանների ու քաղաքագետների, այլև թեմայով հետաքրքրված ընթերցողների լայն շրջանակի համար:

ՀՏԴ 94(479.25)

ԳՄԴ 63.3(52)

ISBN 978-9939-892-43-6

© Պատմության ինստիտուտ, 2024

2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջաբան	4
Հայ տարագիրների հանդեպ քաղաքականությունը	6
Գաղթականների և որբերի ներգաղթի խնդիրները	11
Խնամատարության գործը	16
Խորհրդարանի աշխատանքները	25
Կառավարության գործունեությունը	46
Միացյալ, Անկախ և Ազատ Հայաստանի մասին հայտարարությունը	61
Հայ-վրացական պատերազմը	72
Հայ-թուրքական պատերազմը	86
Միլի շարժումը	95
«Հայրենիքի տուրք»-ը	130
Սևրի դաշնագիրը	146
Մոսկվայի պայմանագիրը	161
Հովհաննես Թումանյանի Կ.Պոլիս այցելությունը	172
Սոցիալ-տնտեսական և կրթամշակութային կյանքը	181
Հայաստանի խորհրդայնացումը	208
Հայոց ազգային տան գաղափարը	219
Տեղանունների ցանկ	237
Անձնանունների ցանկ	242